

Frågelista 4

Påskkäringar, påskgubbar, påskbrev och tranbrev!

I samlingarna vid Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG) finns tusentals sidor uppteckningar med beskrivningar av äldre tiders firande av vårfrudagen och påsken. Merparten av alla uppteckningar som finns på arkivet behandlar firandet i 1800-talets allmogesamhällen. Uppteckningarna är en ovärderlig källa till kunskap om äldre tiders årsfester men tyvärr finns det endast få beskrivningar om seder och bruk i samband med de två årsfesterna på 1900-talet. Denna frågelista är därför ett försök att samla in ny information som komplement till de äldre uppteckningarna. Genom att besvara frågelistan gör Du en stor insats såväl dagens som framtidens forskare och allmänt intresserade!

Påskkäringar, påskgubbar och påskbrev

Traditioner om häxor och Blåkulla har gett upphov till utklädningsupptåg, framför allt hos barn och ungdomar. Barn utklädda till påskkäringar eller påskgubbar strövar någon gång under påskveckan omkring i samhällena. Upp-tågen varierar mellan olika delar av Sverige. I vissa orter får de godis eller pengar och i andra orter delar de istället ut till eller kastar in brev hos grannar och bekanta. Påskbrevet innehåller till exempel godis. Om Du vill kan Du använda de nedanstående frågorna som vägledning när Du skriver om Dina minnen och erfarenheter av utklädseln till påskkäring eller påskgubbe.

Har Du någon gång klätt ut Dig till påskkäring eller påskgubbe? Berätta om hur, vilken dag och hur gammal Du var när Du klädde ut Dig! Beskriv också gärna utklädseln och hur den tillverkades eller införskaffades.

Ville Du som påskkäring eller påskgubbe få något eller delande Du ut påskbrev? Berätta om hur Du gick till väga! Om påskbrev förekommit får Du gärna beskriva hur dessa tillverkades, såg ut, vad de innehöll och hur Du delade ut dem.

Förekom seden någon gång i mer organiserade former? Har affärer, föreningar eller dylikt haft något med seden att göra?

Tycker Du att seden att klä ut sig till påsk har förändrats sedan Du var barn? Berätta i sådana fall gärna hur den har förändrats.

Försök också att berätta så utförligt som möjligt om vad Du anser om att traditionen att klä ut sig till påskkäringar och påskgubbar. Alla funderingar och åsikter är av intresse.

Tranbrev

I vissa delar av Sverige var det förr vanligt att barnen på till exempel vårfrudagsaftonen (25 mars) delade ut tranbrev. Huvudsakligen barn sprang omkring

och försökte kasta in tranbrev till grannar och bekanta utan att bli sedda. Brevet var målade eller ritade och ibland förekom det att man skrev något på dem. Följande frågor kan Du använda som vägledning när Du skriver om Dina minnen av traditionen.

Har Du eller kommer Du ihåg andra som någon gång delat ut eller fått tranbrev? Berätta om hur detta gick till! När delades de ut?

Var man utklädd när man delade ut tranbrev? Berätta!

Hur såg tranbrevet ut? Beskriv också gärna hur de tillverkades.

Hur uppfattades seden av de vuxna?

Vet Du om någon fortfarande delar ut tranbrev? Berätta! Om ingen längre delar ut tranbrev får Du gärna uppge när man i sådana fall slutade med detta.

Försök att berätta så utförligt som möjligt om vad Du vet om tranbrev och utdelandet av dem. Alla beskrivningar, funderingar och åsikter är av intresse. Kom ihåg att om Du inte hört talas om traditionerna är det lika viktigt att Du uppger detta.

Kortare nedteckningar eller längre beskrivningar om utdelandet av tranbrev och påskbrev samt om att klå ut sig till påskkäringar och påskgubbar emottages tacksamt. Du får gärna bifoga äldre såväl som nyare teckningar, fotografier, påskbrev och tranbrev som illustrerar Din berättelse. Uppge i sådana fall om Du vill att vi ska sända tillbaks dem till Dig.

Om Du har klätt ut Dig eller delat ut brev i samband med någon annan årshögtid får Du också gärna skriva något om detta!

Glöm inte att uppge Ditt **namn, födelseår, yrke** samt **födelse- och bostadsort**. Vill Du svara anonymt går det alldeles utmärkt, uppge då bara **kön** och **födelseår** samt **bostadsort**.

De inskickade berättelserna kommer att inordnas i DAGs samlingar där de dels bevaras åt framtida generationer, dels blir tillgängliga för forskare och andra intresserade. Skicka Din berättelse till: *Folkminnesavdelningen, DAG, Vallgatan 22, 411 16 Göteborg.*

Tack för Din medverkan!

Göteborg år 2000
Fredrik Skott

Adress
Vallgatan 22
411 16 GÖTEBORG

Tel. 031-13 88 84 E-post
Fax 031-13 88 70 fredrik.skott@dag.gu.se
Exp. tel. 031-13 88 71 Hemsida

www.host.gu.se/dag/

Postgiro
950693-2
Organisationsnr
202100-1082